

niet alleen over deze reactie niet te verbazen maar moet men zich realiseren dat zij onvermijdelijk is¹ —

een uitlating over het karakter van het Nederlands regime, die van speciale betekenis is omdat de brief van van der Plas, alvorens verzonden te worden, door van Mook was goedgekeurd. Zij getuigde van een zelfkritiek waartoe in elk geval lang niet allen die in maart '42 in Australië waren beland, zich geroepen achtten.

De gezagsverhoudingen geregeld

Het heeft in Australië enkele weken geduurd voordat voor van Mook kwam vast te staan hoe hij in de gegeven omstandigheden de Nederlands-Indische belangen het beste kon bevorderen; hij richtte daartoe de Nederlands-Indische Commissie voor Australië en Nieuw-Zeeland op. Zij kreeg slechts bevoegdheden in het civiele ressort, want over de zwakke overgebleven strijdkrachten had van Mook geen zeggenschap; deze berustte bij Helfrich als Bevelhebber Strijdkrachten Oosten en Helfrich droeg in april '42, toen vaststond dat generaal van Oyen naar de Verenigde Staten zou vertrekken, die zeggenschap over aan een oud-marine-officier die per 1 januari '42 in de actieve dienst was hersteld: F. W. Coster.

Coster had in '35 de marine verlaten², was nadien enkele jaren directeur geweest van de op Nieuw-Guinea naar olie borende Nederlandse *Pacific Petroleum* Maatschappij, had die functie neergelegd en was na Pearl Harbor, tot schout-bij-nacht bevorderd, naar Australië gezonden om de Australische leveranties aan de Koninklijke Marine en het Knil te bevorderen; hij was per 1 maart '42 tot Marinecommandant Australië benoemd.

Behalve van de marine waren er ook van het Knil strijdkrachten in Australië beland. Helfrich, duizenden kilometers van Australië verwijderd, had er behoefte aan dat daar een Onderbevelhebber kwam. Heeft hij overwogen, als zodanig generaal-majoor van Oyen te benoemen? Wij weten het niet. In rang stond deze gelijk aan Coster. Bij diens benoeming kan Helfrich overwogen hebben dat de Koninklijke Marine

¹ Brief, 7 nov. 1944, van van der Plas aan Warners (a.v., B 5). ² Zulks wegens een vrouwenkwestie: er was uitgekomen dat hij een verhouding had met de vrouw van een jonge luitenant-ter-zee — zij werd enige tijd later zijn echtgenote.